

To: (10)(2e) (10)(2e) @rivm.nl; (10)(2e) (10)(2e) @rivm.nl; (10)(2e)
 (10)(2e) (10)(2e) @rivm.nl; (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) @rivm.nl
From: (10)(2e) (10)(2e)
Sent: Sun 5/3/2020 10:36:57 AM
Subject: FW: 2 vragen, waarvan 1 spoed over effect mondkapjesgebruik op compliance andere maatregelen
Received: Sun 5/3/2020 10:36:58 AM
[kotabe & hofmann 2015.pdf](#)
[holt et al 2018.pdf](#)

Fyi

From: (10)(2e) <(10)(2e)@uu.nl>
Sent: zondag 3 mei 2020 09:51
To: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>
Subject: RE: 2 vragen, waarvan 1 spoed over effect mondkapjesgebruik op compliance andere maatregelen

Beste (10)(2e)

Ik heb onderstaand bericht eerder al geprobeerd te versturen, maar er bleek een probleem te zijn met de bestanden die ik mee wilde sturen. Ik probeer het nu pdfs van 2 papers. Het hoofdstuk probeer ik apart te versturen. Ik hoop dat je hier wat aan hebt, evenals aan ook waar het gaat om testen, inclusief sneltesten en/of community testen, aan te sluiten bij de ervaring uit het hiv-veld, die binnen het RIVM ook ruim voorhanden is, ik denk vooral aan (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e).

Groet,

(10)(2e)

(10)(2e)
 (10)(2e) Faculty of Social and Behavioural Sciences | Utrecht University | Visiting address:
 Room A2.11, Sjoerd Groenman building, Padualaan 14, Utrecht | Postal address: PO Box 80140, 3508 TC, Utrecht,
 the Netherlands | Phone: (10)(2e) | e-mail: (10)(2e)@uu.nl | Skype: jbf.dewit |

From: (10)(2e)
Sent: zaterdag 2 mei 2020 18:55
To: (10)(2e) (10)(2e) (GVO) <(10)(2e)@maastrichtuniversity.nl>; (10)(2e) (10)(2e) (FdP-GUEST) <(10)(2e)@maastrichtuniversity.nl>;
 (10)(2e) (10)(2e) @rivm.nl; (10)(2e) @amc.uva.nl; (10)(2e) @amsterdamumc.nl;
 (10)(2e) @media-gezondheid.nl; (10)(2e) @essb.eur.nl; (10)(2e) @essb.eur.nl; (10)(2e) @gggelderlandzuid.nl;
 (10)(2e) @radboudumc.nl; (10)(2e) @uva.nl; (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@uu.nl>;
 (10)(2e) @amsterdamumc.nl; (10)(2e) @umcg.nl; (10)(2e) @uva.nl; (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e)
 <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e)
 <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e) @fsw.leidenuniv.nl>

Subject: RE: 2 vragen, waarvan 1 spoed over effect mondkapjesgebruik op compliance andere maatregelen

Beste (10)(2e)

Op basis van theorie, onderzoek en gezond verstand zou ik voorspellen dat het gebruik van mondkapjes maakt dat mensen minder zorgvuldig 1, m afstand houden, maar ook dat het gebruik van mondkapjes voor veel mensen wellicht te prefereren is omdat het het mogelijk maakt dat we dingen kunnen doen die anders niet kunnen. Het lijkt me geen kwestie van of mondkapjes er komen, maar wanneer en liefst ingebed in beleid.

Er zijn een aantal stutten voor deze redenering. Self-control theory (zie het bijgevoegde stuk van Kotabe & Hoffmann, 2015) herinnert ons eraan dat mensen meerdere doelen hebben en dat de het gedrag dat mensen vertonen ondermeer afhankelijk is van het belang van de diverse doelen, de capaciteit tot zelfregulatie maar ook, en dat wordt vaak over het hoofd gezien, de motivatie voor zelfregulatie. Het belang van andere doelen dan de bescherming van gezondheid neem duidelijk toe, zoals af te leiden is uit het gedrag van mensen, en de motivatie tot zelfregulatie neemt af, dat is ook wel helder uit observaties en discours.

Veertig jaar hiv-onderzoek is uniek doordat het niet zozeer laat zien dat mensen wel of niet gezond gedrag vertonen (bijv. ik eet gezond of niet), maar dat als mensen kunnen kiezen uit een groeiend aantal opties, er een verschuiving optreedt naar opties die het mogelijk maken om andere doelen te realiseren (bijv. de aanvankelijke roep om abstinentie is snel vervangen door het bevorderen van condoomgebruik, wat onder mannen die seks hebben met mannen al snel uitgebreid werd met andere vormen

van risicoreductie die minder nadelige ervaren impact hadden op seksuele beleving en momenteel wordt hiv-preventie gedomineerd door het gebruik van antiretrovirale middelen die andere doelen van seks nog nauwelijks in de weg staan; zie de Wit et al 2018 voor een analyse van beschermingsgedrag van het zelfcontrole perspectief (dit zijn drukproeven van een hoofdstuk uit een boek samengesteld door Denise) en Holt et al. Voor een beschrijving van dit proces van verschuiving van gedrag over opties. Ik denk graag mee hoe hier een redenering van te maken is, als dat nuttig is.

Wat betreft de impact van serologische sneltests: ook daar is de ervaring van de hiv-response bruikbaar. Dit is ongetwijfeld het domein waar het idee van sneltest zo niet ontstaan dan toch zeker het meest onderzocht is.

Groet,
(10)(2e)

(10)(2e)
Faculty of Social and Behavioural Sciences | Utrecht University | Visiting address:
Room (10)(2e) (10)(2e) building, Padualaan 14, Utrecht | Postal address: PO Box 80140, 3508 TC, Utrecht,
the Netherlands | Phone: (10)(2e) | e-mail: (10)(2e)@uu.nl | Skype: (10)(2e)

From: (10)(2e)

Sent: zaterdag 2 mei 2020 15:55

To: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@fsw.leidenuniv.nl>

Cc: (10)(2e) (10)(2e) (GVO) <(10)(2e)@maastrichtuniversity.nl>; (10)(2e) (10)(2e) (FdP-GUEST) <(10)(2e)@maastrichtuniversity.nl>;

(10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@amc.uva.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@amsterdamumc.nl>;

(10)(2e) <(10)(2e)@media-gezondheid.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@essb.eur.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@essb.eur.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@ggdgelderlandzuid.nl>;

(10)(2e) <(10)(2e)@radboudumc.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@uva.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@uu.nl>;

(10)(2e) <(10)(2e)@amsterdamumc.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@umcg.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@uva.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@uu.nl>;

<(10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>>

<(10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

Subject: Re: 2 vragen, waarvan 1 spoed over effect mondkapjesgebruik op compliance andere maatregelen

Beste (10)(2e)

Theoretische voorspellingen kunnen gebaseerd worden op goal conflict en zelf-regulatie perspectieven. Mensen Herben verschillende doelen die kunnen conflicteren. The integrated self-control model van Kotabe en Hofman (2015) is een mooie basis. Veertig jaar hiv response en onderzoek heeft een grote hoeveelheid empirische inzichten en ondersteuning opgeleverd. Ik sta even in de rij voor een winkel maar zal bij thuiskomst wat publicaties doorsturen die mogelijk relevant zijn.

Groet,
(10)(2e)

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 2 mei 2020 om 13:57 heeft (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@fsw.leidenuniv.nl> het volgende geschreven:

... en hierbij nog een link naar een artikel waarin zo ongeveer hetzelfde wordt gezegd (alleen wederom nog niet onderbouwd met wetenschappelijke studies)

<https://www.rnz.co.nz/news/national/408255/wuhan-coronavirus-face-masks-do-nothing-virologist>

Van: (10)(2e) (10)(2e)

Verzonden: zaterdag 2 mei 2020 13:54

Aan: (10)(2e) (10)(2e) (GVO) <(10)(2e)@maastrichtuniversity.nl>; (10)(2e) (10)(2e) (FdP-GUEST) <(10)(2e)@maastrichtuniversity.nl>;

(10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@amc.uva.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@amsterdamumc.nl>;

(10)(2e) <(10)(2e)@amsterdamumc.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@media-gezondheid.nl>

<(10)(2e) <(10)(2e)@media-gezondheid.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@essb.eur.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@essb.eur.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@essb.eur.nl>

<(10)(2e) <(10)(2e)@essb.eur.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@ggdgelderlandzuid.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@ggdgelderlandzuid.nl>;

(10)(2e) <(10)(2e)@radboudumc.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@radboudumc.nl>;

(10)(2e) <(10)(2e)@uva.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@uva.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@uu.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@uu.nl>

(10)(2e) @amsterdamumc.nl' <(10)(2e) @amsterdamumc.nl>; (10)(2e) @umcg.nl' <(10)(2e) @umcg.nl>; (10)(2e) @uva.nl' <(10)(2e) @uva.nl>; (10)(2e) @uu.nl' <(10)(2e) @uu.nl>; (10)(2e) @rivm.nl' <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) @rivm.nl' <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) @rivm.nl' <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) @rivm.nl' <(10)(2e) @rivm.nl>

Onderwerp: RE: 2 vragen, waarvan 1 spoed over effect mondkapjesgebruik op compliance andere maatregelen

Beste (10)(2e) allen,

Ook ik ken geen nader onderzoek dat specifiek hierop gericht is, maar wil even het mogelijke placebo effect van mondkapjes inbrengen, dat we niet moeten onderschatten omdat

- 1) mensen toch erg van overtuigd zijn dat mondkapjes beschermen en dit gevoed wordt door suggesties in de media, beleid in andere landen, oproep zorgprofessionals etc en
  - 2) het dragen van een mondkapje het (meest zichtbare) bewijs/teken van Corona is geworden en daarmee dus ook automatisch geassocieerd wordt met Corona en mensen hieraan herinnert, bv om de 1,5 meter aan te houden. Ik zou bijvoorbeeld erg geïnteresseerd zijn in onderzoek wat laat zien dat mensen zich juist beter aan de 1,5 meter houden als ze iemand tegenkomen met een mondkapje, omdat ze op dat moment hier juist aan herinnerd worden, en tenslotte
  - 3) het dragen van een mondkapje cultuuroverstijgend geassocieerd wordt met ziektes en infecties en daarmee deze conditionering (associatie van mondkapje met maatregelen) erg sterk kan zijn.
- Mijn hypothese zou dan ook zijn dat in landen waar mensen mondkapjes dragen, men zich juist meer houdt aan de maatregelen omdat mensen er continu aan herinnerd worden en ze in de loop der tijd hierin geconditioneerd worden, waardoor het een automatische reactie kan worden, iets wat cruciaal is bij een gedragsverandering op de lange termijn.

Helaas heb ik geen wetenschappelijke studies waarin dit is aangetoond, maar ik ben zeker zeer geïnteresseerd in nader onderzoek naar dit fenomeen (op kleine of grote schaal) en/of verdere exploratie.

Hartelijke groet, (10)(2e)

Van: (10)(2e) (GVO) <(10)(2e) @maastrichtuniversity.nl>

Verzonden: zaterdag 2 mei 2020 12:52

Aan: (10)(2e) (FdP-GUEST) <(10)(2e) @maastrichtuniversity.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) @amc.uva.nl' <(10)(2e) @amc.uva.nl>; (10)(2e) @amsterdamumc.nl' <(10)(2e) @amsterdamumc.nl>; (10)(2e) @media-gezondheid.nl' <(10)(2e) @media-gezondheid.nl>; (10)(2e) @essb.eur.nl' <(10)(2e) @essb.eur.nl>; (10)(2e) @essb.eur.nl' <(10)(2e) @essb.eur.nl>; (10)(2e) @fsw.leidenuniv.nl' <(10)(2e) @fsw.leidenuniv.nl>; (10)(2e) @ggdgelderlandzuid.nl' <(10)(2e) @ggdgelderlandzuid.nl>; (10)(2e) @radboudumc.nl' <(10)(2e) @radboudumc.nl>; (10)(2e) @uva.nl' <(10)(2e) @uva.nl>; (10)(2e) @uu.nl' <(10)(2e) @uu.nl>; (10)(2e) @amsterdamumc.nl' <(10)(2e) @amsterdamumc.nl>; (10)(2e) @umcg.nl' <(10)(2e) @umcg.nl>; (10)(2e) @uva.nl' <(10)(2e) @uva.nl>; (10)(2e) @uu.nl' <(10)(2e) @uu.nl>; (10)(2e) @rivm.nl' <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) @rivm.nl' <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) @rivm.nl' <(10)(2e) @rivm.nl>

Onderwerp: Re: 2 vragen, waarvan 1 spoed over effect mondkapjesgebruik op compliance andere maatregelen

Ik denk (lees: voorspelling, geen empirie) dat mensen toch mondkapjes gaan dragen, zelfs als dat niet het advies is (1a). Mijn sociale kringetje is momenteel ook beperkt tot de supermarkt en wat rondjes fietsen in het Heuvelland, maar zie nu al enkele mensen ermee rondlopen (ook op straat/in auto). Het geeft een gevoel van veiligheid/controle - en of dat nu echte veiligheid of schijnveiligheid is, ik ben het eens met Gerjo dat ik vermoed dat dit zelfs 'ten koste' kan gaan van andere beschermende gedragingen (1b). Qua literatuur (1c) zie ik van alles voorbij komen, maar als het al gericht is op gedrag, dan meestal 'in isolatie' (no pun intended). Deze studie vond ik wel interessant, juist vanwege de systeembenadering <https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/2004/2004.08859.pdf> waarbij gekeken wordt naar "testing, contact tracing, isolating Covid-positive patients, quarantining, use of mask/better hygiene practices, social distancing through contact rate reduction sat distinct zones of home(H), work(W), school(S) and other(O) locations" en de interacties daartussen. Kanttekening: modellering op basis van situatie in India...

Fijn weekend en tot vrijdag,

(10)(2e)

Maastricht University

[www \(10\)\(2e\) het](http://www.het.nl)

Van: "(10)(2e) (10)(2e) (FdP-GUEST)" <(10)(2e) @maastrichtuniversity.nl>

Datum: zaterdag 2 mei 2020 om 11:53

Aan: "(10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>, "(10)(2e) @amc.uva.nl"
<(10)(2e) @amc.uva.nl>, "(10)(2e) @amsterdamumc.nl" <(10)(2e) @amsterdamumc.nl>,
"(10)(2e) @media-gezondheid.nl" <(10)(2e) @media-gezondheid.nl>, "(10)(2e) @essb.eur.nl"
<(10)(2e) @essb.eur.nl>, "(10)(2e) (GVO)" <(10)(2e) @maastrichtuniversity.nl>,
"(10)(2e) @essb.eur.nl" <(10)(2e) @essb.eur.nl>, "(10)(2e) @fsw.leidenuniv.nl"
<(10)(2e) @fsw.leidenuniv.nl>, "(10)(2e) @ggdgelderlandzuid.nl" <(10)(2e) @ggdgelderlandzuid.nl>,
"(10)(2e) @radboudumc.nl" <(10)(2e) @radboudumc.nl>,
"(10)(2e) @uva.nl" <(10)(2e) @uva.nl>, "(10)(2e) @uu.nl"
<(10)(2e) @uu.nl>, "(10)(2e) @amsterdamumc.nl" <(10)(2e) @amsterdamumc.nl>,
"(10)(2e) @umcg.nl" <(10)(2e) @umcg.nl>, "(10)(2e) @uva.nl" <(10)(2e) @uva.nl>,
"(10)(2e) @uu.nl" <(10)(2e) @uu.nl>

CC: "(10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>, (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>, (10)(2e) (10)(2e)
<(10)(2e) @rivm.nl>, (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>

Onderwerp: Re: 2 vragen, waarvan 1 spoed over effect mondkapjesgebruik op compliance andere maatregelen

Ik ken geen onderzoek. Ik heb wel een theory-based voorspelling, nl. dat veel mensen die een face mask dragen daardoor minder de andere beschermende gedragingen vertonen, dus afstand houden, omdat dat laatste lastiger is, en de afweging onjuist, maar voorstelbaar. Terwijl ik begrijp dat afstand houden epidemiologisch veel belangrijker is dan face masks. Dus ik zou zeggen alleen face masks wanneer afstand houden voor het individu onmogelijk is vanwege het beroep, bijv. verpleegkundigen, e.d. En 'baat het niet dan schaadt het niet', gaat hierbij niet op.

Ik heb ergens een nieuwsbericht gelezen waarin die afname van afstand houden ook geobserveerd was, maar ik kan het niet terugvinden. Ik hoop dat iemand dat systematisch bijhoudt.

Groeten, (10)(2e)

(10)(2e)
Maastricht University

P.O. Box 616
6200 MD Maastricht, the Netherlands

<http://www.interventionmapping.nl>

From: (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>

Sent: May 2, 2020 11:40 AM

To: "(10)(2e) @amc.uva.nl"; (10)(2e) @amsterdamumc.nl; (10)(2e) @media-gezondheid.nl; (10)(2e) @essb.eur.nl; (10)(2e) (GVO); (10)(2e) @essb.eur.nl; (10)(2e) @fsw.leidenuniv.nl; (10)(2e) (FdP-GUEST); (10)(2e) @ggdgelderlandzuid.nl; (10)(2e) @radboudumc.nl; (10)(2e) @uva.nl; (10)(2e) @uu.nl; (10)(2e) @amsterdamumc.nl; (10)(2e) @umcg.nl; (10)(2e) @uva.nl; (10)(2e) @uu.nl

CC: (10)(2e) (10)(2e); (10)(2e) (10)(2e); (10)(2e) (10)(2e); (10)(2e) (10)(2e); (10)(2e) (10)(2e)

Subject: 2 vragen, waarvan 1 spoed over effect mondkapjesgebruik op compliance andere maatregelen

Beste Leden van de WAR Corona gedragsunit,

Bij wijze van hoge uitzondering, nu toch een vraag in het weekend, omdat deze ons gisteravond is gesteld door VWS, en waarop ze maandag 4 mei al een antwoord wenst:

1. Welke effecten heeft het gebruik of zou het gebruik van mondkapjes mogelijk kunnen hebben op de compliance aan de huidige social distancing maatregelen, zoals het advies 'blijf zoveel mogelijk thuis', 'blijf thuis bij klachten' en de anderhalve metermaatregel? Vraag aan jullie:
  - a. Vanuit je expertise – wat verwacht je hoe mensen gaan reageren als de overheid geen advies geeft om mondkapjes te verplichten aan burgers (in het algemeen of in bepaalde settings zoals het OV) nu België en Duitsland hier wel mee aan de slag gaan.
  - b. Vanuit je expertise – verwacht je dat het dragen van mondkapjes effect heeft op compliance aan de huidige gedragsmaatregelen, en zo ja, op welke maatregelen en in welke richting. Uiteraard fijn als je zo goed mogelijk kunt aangeven op basis waar van je dit denkt.
  - c. We hebben tot nu toe als meest recente review hierover gevonden: <https://www.preprints.org/manuscript/202004.0203/v1> ; mochten jullie andere recente empirische studies hebben die bruikbaar zijn voor de beantwoording van deze vraag, van harte welkom! (onze literatuurscanners hebben al aardig wat in beeld, maar er verschijnt nu vrijwel dagelijks wat nieuws, vandaar ook aan jullie dit verzoek)

Een tweede vraag die VWS ons stelt heeft een langere doorlooptijd, komt daarom a.s. vrijdag terug bij het WAR overleg

2. Welke effect zal het gebruik van serologische sneltesten hebben op menselijk gedrag? – voor de beantwoording hiervan geeft VWS ons meer tijd (enkele weken: ruimte voor zowel verkenning literatuur & verdiepend onderzoek) – Vraag aan jullie:
  - a. Mocht je relevante recente empirische studies weten hiervoor, we houden ons aanbevolen!
  - b. Welke 2-3 leden zouden hierover mee kunnen denken / tegen-lezen?

Korte update

- Eind van de week verwachten we met de resultaten van de 1^e ronde vragenlijst naar buiten te kunnen komen (hier wordt nu nog hard aan gewerkt), terwijl op 6 mei de 2^e ronde open gaat. De resultaten van de volgende rondes hopen we sneller na sluiting te kunnen presenteren, we leren elke dag!
- Basisdocument theoretisch kader preventie & welzijn en stappenplan voor communicatie/interventies ontvangen jullie woensdag met agenda vd voor komende vrijdag.

Goed weekend allemaal!

Met hartelijke groet,

(10)(2e) (10)(2e)

<image001.jpg>

(10)(2e) (10)(2e) (10)(2e)

(10)(2e)

RIVM Centrum Gezondheid en Maatschappij | Corona Gedragsunit (10)(2e)@rivm.nl
Antonie van Leeuwenhoeklaan 9 | 3721 MA Bilthoven / Postbus 1 (postbak 10)(2e) 3720 BA Bilthoven

T (10)(2e) (secretariaat) | M (10)(2e) | E (10)(2e)@rivm.nl | Tw @ (10)(2e)

[RIVM De zorg voor morgen begint vandaag](#)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

www.rivm.nl De zorg voor morgen begint vandaag

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

www.rivm.nl/en Committed to *health and sustainability*